

LUPETA

Apare în fiecare zi de lucru.
Abonament: 1 an 24 cor., 6 luni 12 cor.,
3 luni 6 cor. — România: 1 an 40 cor.
— Telefon Nr. 47—82. —

... .. APARE
sub direcția unui
comitet de redacțiune.

Redacția și Administrația:
BUDAPESTA, VII., István-ut 11
Inserțiuni după învoială.
Scrisori nefrancate se refuză.

Incidente desgustătoare în parlament Insultă adusă monarhului în Camera Ungară

Ziua de 14 Decembrie 1907, este o zi de mare însemnătate în viața noastră parlamentară.

Constatăm acest lucru, chiar în introducerea articolului de fond, pentru că reamintește un epizod din fazele luptelor noastre parlamentare.

Deputatul Lengyel Zoltán a citit o poezie în dietă.

A citit o poezie și deputatul Alexandru Vaida-Voevod în 8 Apr. 1907.

Deputatul partidului nostru a citit poezia cu glas lin, încet, încetșor, așa, că abia l'au putut auzi cei mai de aproape de el.

Deputatul disident și-a citit poezia cu vers tare, așa, că a răsunat și s'au putut auzi în toată Camera.

Astea sunt jurstările externe, cari au însoțit citirea poeziilor.

Conținutul și scopul cititorului constituie valoarea internă, etică, a faptului săvârșit.

Atmosfera politică, în care trăim în acest stat poliglot, polietnic, este plină de miazmele ucigătoare ale urei de rasă, ale exclusivismului, ale intoleranței.

Toate aceste izvoresc din spiritul de guvernare, ce se exprimă prin hegemonia de rasă, prin ideea de stat, prin unitatea culturală națională maghiară, și prin isprăvile politice, în consecință, cari bântuie aceasta țară nefericită.

Roadele acestui sistem politic, contrar intereselor patriei, — destructiv și demoralizător, — se arată în prigonirile fără sfârșit ale naționalităților din partea puterii politice, firește, tot în numele ideii, al unității, al culturii naționale, — maghiare.

Și dacă sistemul politic este așa condus, este inspirat de acest duh de perversitate în contra marilor interese patriotice; — de ce se fie mai bun, mai nobil, mai omenesc, duhul unor șoviniști descreați?

Rodurile acestui duh de perversitate politică, care duce pe unii până la moral-insanity, la totala decadență etică-politică, se arată zilnic pe pa-

ginile ziaristice șoviniste pseudo-patriotice, se arată în unele produse cuprinse în slove tipărite, în formă de poezie, sau de proză insipidă.

Cine nu-și aduce aminte de infamiile, de iusulele săvârșite în contra patrioșilor români, pe vremea „Memorandului“, cu flori de poezii maghiare, cu refrenul: oh, te büdös bocskor! — oh tu opincă puturoasă!

Cine nu se indignază până în adâncul sufletului pentru insultele infame, ce le-a aruncat în fața poporului românesc, poetastrul mizerabil, ale cărui produse insultătoare le-au citit deputatul Vaida-Voevod în Camera?

Unde au fost procurorii statului, unde a domnit auctoritatea legală, chemată a urmări cu sancțiunile codicelui penal astfel de crime?

S'au tipărit, s'au răspândit acele vătămări și insulte, cuprinse în versuri, în limba maghiară, prin foi, în broșuri. Și procurorii nu și-au făcut datorința patriotică, de a-i apăra pe români în contra acestor inzulte criminale.

Am rămas noi, cărturarii poporului, și cu noi tot poporul, adânc mâhniți, că vătămarea publică nu-și află răzbunător în cercurile oficiale, deși aceasta cere și pretinde dreptatea și legea.

Un tânăr român indignat cu tot dreptul de această procedură, într'un moment de ezasperare legitimă, a compus și el, ca o reacțiune firească strofele acele inzulțătoare, la adresa poporului maghiar.

Care om cu mintea la loc, să poate identifica, cu aceste produse detestabile ale slăbiciunilor omenești? Cine poate se aprobe astfel de erupțiuni ale urei și ale intoleranței reciproce?

Nimenea! Din contră, toți oamenii de bine, toți patrioșii adevărați, trebuie să dea mâna, și se conlucre, ca astfel de abnormități să nu se ivească în viața publică a popoarelor!

Asta a voit deputatul nostru, Vaida-

Voevod, când a citit acele două poezii, una după alta.

A voit se arete, unde duce pizma și intoleranța, și a voit să deștepte atențiunea părinților patriei asupra acestor fenomene întristătoare, și să-i roage la o acțiune comună, patriotică, pentru vindecarea unor rele atât de primejdioase pentru viața cetățenilor.

Și care a fost sfârșitul?

Știm și cunoaștem cu toții faptele petrecute, și nu stăruim asupra lor.

Venim însă la poezia citită de deputatul Lengyel Zoltán.

El a citit-o în plin parlament, cu scopul expres, ca se demascheze perversitatea politică, necinstea și nestatornicia politică a unui condeputat, a netrebnicului Markos Gyula, și dându-l de gol pe acest imbecil, se trântescă tina de rușine în fața partidului kossuthist.

Toată vorbirea lui parlamentară, în proză, e de acelaș conținut politic, ca și poezia lui Markos, și pas de pas îi acuză pe kossuthiști de inconsecvență, de infidelitate față de program, îi face falsificători, vânzători, slugoii nemților, trădători, și alte epitete frumoase, ca aceste, până ce în sfârșit vine cu poezia, pe care o declamă, ca pe un resumat al discursului său.

Batjocura e arzătoare, sarcasmul pare ucigător, un sentiment de pudoare și de rușine trece peste toată incinta Camerei, și deputații, atinși de săgeata veninoasă a sarcasmului, tresar de durere și de rușine. Vesperele i-a străpuns!

Asta-i icoana fidelă a situațiunei.

Un deputat citește o poezie, adânc vătămătoare, la adresa unui mare partid dietal. Pe toți, fără cruțare, cu șeful lor, numit în batjocură, îi trage în noroi, pe toți îi prezintă în forma cea mai răspingătoare, de prostituți, de venali, și altele.

Textul poeziei îl publicăm în altă pagină a ziarului nostru.

Venim acum, se atragem atențiu-

nea On. cetitori, asupra deosebirii mari și esențiale, ce este între cele două poezii și între scopurile cititorilor.

Și totuși, deputatul Lengyel Zoltán, a scăpat teafăr, cu o modestă îndrumare la ordine, din partea președintelui.

Constatăm lucrul, și trecem înainte.

Un alt incident, un adevărat scandal politic a turburat, tot în această zi memorabilă, sufletele deputaților serioși, și va indigna sufletele cetățenilor iubitori de ordine, în toată țara.

Deputatul săcuilor, Nagy György, un tip de betyár politic, a interpelat guvernul în cauza unei pretense invaziuni, ce ar fi săvârșit 12 soldați români, dela hotarul dinspre Gorj, și năvălind asupra muncitorilor și a locuitorilor din Mikestelep, ar fi bătut pe unii oameni, iar pre un maghiar l'au dus cu sine în robie groaznică în țara românească.

Insemnăm, că despre aceasta pretenșă invaziune nu știe nime și oficial nu s'au comunicat nimic.

Poate, că e o simplă născocire. Iar dacă s'a întâmplat într-un adevăr, e treaba autorităților competente, se erueze adevărul, și se procedă conform constatărilor legale. Abuzuri de natura aceasta numai atunci formează obiect de proceduri diplomatice, și eventual, de reclamațiuni energice, pe terenul internațional, când culpabilii nu ar fi pedepsiți din partea autorităților țării.

Săcuiul nostru, primind de bani buni, vestea, despre incaziunea „valachilor“, pe teritoriul maghiar, începe dezvoltarea interpelațiunii sale, cu afirmarea, că invaziunea în chestie e urmarea firească și nemijlocită a agitațiunilor daco-române, a căror simptome sunt, călătoria lui Ionel Brătianu prin Ardeal și trecerea lui prin Bistrița, pe vremea adunării generale a

Astrei, apoi alegerea din Beiuș, unde s'au adunat o mulțime de studenți români din România și au agitat teribil în contra statului maghiar, primejduindu-i integritatea și unitatea. Și fiindcă guvernul n'a făcut nimic în contra acestor manifestațiuni netăgăduite a spiritului daco-român, ce domnește în toate părțile locuite de români: află de consecvență firească, cum că soldații români dela pasul dinspre Gorj, au năvălit în Ungaria, și au săvârșit atrocități asupra locuitorilor maghiari.

Se scandalizează săcuiul, —cap de cal — (lófejü székely), cum de monarhul împărăției habsburgice nu vestește mobilizarea armatei întregi, și nu face război valachilor, cari prin invaziunea celor 12 ostași dela graniță, au dovedit, că vreau să cucerască Ungaria!

Și, cuprins de adâncă durere patriotică, află cauza adevărată a acestei grave omisiuni, din partea regelui maghiar.

Nu se poruncește mobilizarea armatei, pentru că decretul de mobilizare ar trebui se fie iscălit de aceeași mână, care a iscălit sentința de moarte a marilor noștri patrioți, care au emanat patentele pentru nimicirea constituțiunii noastre, și care a meșteșugit decorarea Fabriciilor moderni.“

Asta s'a întâmplat în Camera Ungariei, în 14 Dec. 1907.

Președintele Camerei l'a îndrumat la ordine. Atâta tot.

Iară Majestatea Sa imperială și regală apostolică, prea grațiosul nostru domnitor, rămâne insultat în modul cel mai infam!

Căci doară nime nu va admite, că îndrumarea la ordine, ce s'a făcut, este o satisfacție, pentru insulta gravă edusă Monarhului!

Un act de les majestate în parlament. In ședința de Sâmbătă a Camerei s'a petrecut un act de cea mai ordinară și nedeamnă les-majestate, pe care presa maghiară îl trece sub o adâncă tăcere.

Săcuiul Nagy György prin o nescotită aberațiune atacă în mod necuviincios persoana prea grațiosului nostru Monarch judecându-i în mod tendențios faptele și aruncând asupra Majestății Sale fraze nelobiale și antidinastice.

Președintele Camerei se mulțumește cu o simplă îndrumare la ordine.

Pentru noi faptul prezintă o gravitate cu mult mai mare.

Deputatul săcui, care nu s'a sfiit să atace în modul cel mai josnic înalta persoană a Suveranului, trebuie supus comisiei de imunitate și dat în judecată pentru les majestate.

Numai așa se va restabili loialitatea parlamentului, care prin tăcerea membrilor ei, s'a asociat la intenția Săcuiului de a ataca persoana M. Sale, și numai în modul acesta se va curăți din incinta acestei Camere atmosfera infectată de vorbe tendențioase și lipsite de orice scrupul ale celui mai nechemat și nedemn legislator.

Criza croată. In cameră, numărul deputaților croați s'a sporit cu deputații cari s'au întors dela redeschiderea și disolvarea dietei croate. Clubul lor a hotărât să nu mai nu părăsiască Budapesta decât în momentul din urmă.

In cursul zilei de Sâmbătă, ministrul croat Iosipovich a raportat ministrului-președinte despre situația din Croația. Wekerle a primit în audiență și pe baronul Rauch, presumpțivul următor alui Rakodczay.

In culoarele Camerei a fost, de altminteri, viață animată. Iosipovich a acordat audiență fruntașilor partidului național din Croația Sumanovich și Dedovics, întreținându-se cu ei despre eventualitățile viitoarelor alegeri.

Deocamdată, însă, n'am eșit încă din stadiul «combinațiunilor» politice. Nici guver-

FOIȚA ZIARULUI „L U P T A“.

O anchetă la institutul de bacteriologie

de sub conducerea Drului Babeș.

II.

Cum se face tratamentul.

Condus de d. dr. Pop, am vizitat sălile serviciului antirabic.

Din cabinetul șefului de serviciu, se trece într-o mare sală de așteptare pentru bolnavi; apoi vine sala de injecțiuni, laboratorul de prepararea emulsiunilor, sala epurilor trepanați cu virusul turbărei și în sfârșit o cameră unde se păstrează și se usucă măduvele epurilor.

E lucru cunoscut că tratamentul împotriva turbărei e făcut cu emulsii de măduvă de epure turbat. Virusul turbărei este inoculat în creerii iepurilor, cari, după această operație mor în șapte zile, de turbare. Măduvele scoase din șira spinărei sunt puse

în borcane în cari se află potasă caustică, pentru a o usca. Cu cât măduva este mai uscată, cu atât e mai puțin virulentă. La începutul tratamentului se fac bolnavilor injecții cu o emulsiune mai slabă, — aici cu o măduvă mai veche, mai uscată — urmându-se apoi progresiv până când se ajunge la măduva proaspătă, scoasă chiar din acea zi.

Institutul trebuie să aibă deci, în fiecare zi, măduvă proaspătă, și măduvă de diferite vechimi. Operația aceasta cere o mare supraveghere a epurilor trepanați, căci este foarte important să se știe dacă într'adevăr epurele a murit de turbare, nu din alte cauze.

Intr'adevăr, este lesne de înțeles că altfel tratamentul nu ar avea nici un succes, și pacientul care ar fi tratat cu măduvă nevirulentă ar muri cu siguranță.

In fie-care zi sunt tratați câte 40 până la 80 de bolnavi (iarna numărul lor crește). Fie-care bolnav fiind într'un alt stadiu al tratamentului se poate ușor vedea câtă atenție și supraveghere trebuie

să fie la toate aceste operațiuni așa de delicate.

Chiar în momentul când vizitam serviciul, s'a prezentat un bolnav foarte grav mușcat la ochiu de un câine turbat.

— «Acestui bolnav trebuie să-i facem 4 și 5 injecții pe zi, îmi spuse doctorul Pop, și una din ele chiar la ora 1 din noapte. Altfel infecția ar ajunge repede la creier, și bolnavul ar fi pierdut».

Asemenea cazuri urgente sunt foarte dese; de aceea serviciul trebuie să fie deschis la orice oră din zi și din noapte, pentru a da ajutor bolnavilor.

Tot în sala iepurilor trepanați sunt câteva cuști de sârmă, pentru ținerea în observație a animalelor suspecte. La cel mai mic simptom de turbare, se aplică tratamentul celor mușcați.

Serul antidifteric.

Tot în institut se prepară serul antidifteric pentru toată țara. Acest serviciu este pus tot sub conducerea d-lui dr. Pop.

nul ungar, nici partidele croate nu țin timpul de sosit pentru a se declara în ce privește tactica lor din viitor.

Demisia comitelui-suprem al com. Timși. Delegațiile nenumărate din com. Timșului cari au colindat săptămânile din urmă pe la ministrul de interne contele Andrassy — și-au ajuns scopul: comitele suprem al comitatului G. Kapdebo și-a prezentat demisia. Vicecomitele comitatului Ioanovich a fost numit și el comisar gubernial al chestiilor țigănești, așa încât adunarea congregațională convocată pe 16 Decembrie va fi prezidată de proto-notarul Ferenczy.

În locul lui Kapdebo se zice că va fi numit baronul Stoianovici, actualul deputat al cercului Moravița. În cazul acestei numiri cercul dela Moravița va ajunge în vacanță. În acest cerc, alegătorii români sunt în majoritate.

Delegațiile se vor întruni, în Viena, săptămâna aceasta. Delegația ungară își va ține prima ședință de constituire — Vineri, la 20 Decembrie. Președinte va fi ales Hoitsy Pál sau contele Batthyányi T. — Camera ungară va ține și în vremea aceasta ședințe. Guvernul e hotărât să nu dea vacanțe până nu se va fi terminat discuția asupra proiectului despre ridicarea cotei.

Camera nu va avea anul acesta vacanțe lungi de Crăciun.....

Șase luni închisoare și 1200 coroane pedeapsă în bani.

— Procesul al 3-lea și al 4-lea al „Luptei“, —

Astăzi, 16 Decembrie n., s'a dezbătut înaintea Curții cu jurați din Budapesta două procese de presă pornite contra foii noastre „Lupta“, pentru articoli „Din țara Moților“ apărut în n-r. 75, și „Plecarea Majestății Sale“ apărut în n-r. 119.

Pentru ambii articoli, răspunderea a luat-o asupra sa redactorul nostru responsabil dl Vasile Macrea.

Dezbaterea a fost condusă de președintele Zsitvay Leó, un vechiu instrument în mâna stăpânitorilor, iar acuza

Serviciul are 12 cai, cari, după ce sunt pregătiți cu virus difteric, sunt întrebuințați pentru scoaterea de sânge. Dela fiecare cal se scot câte 8—10 litri de sânge; după ce sângele e lăsat două zile, serul se prepară și e dozat în fiole.

Se prepară anual dela 25 până la 30.000 de fiole. Cea mai mare parte din ele sunt trimise gratuit pe la diferitele servicii medicale din țară. Câte-va mii sunt vândute la farmaciști, de la cari se încasează ca la 5000 de lei pe an.

Dela întrebuințarea serului, mortalitatea la difterie a scăzut dela 60—70 la sută, până la 8—9 la sută.

Am mulțumit d-lui dr. Pop, pentru interesantele explicații pe cari mi le-a dat cu multă amabilitate.

(„V. N.”)

A.

a susținut-o procurorul Balázs Elemér, care a recitat cunoscutele fraze patriotice despre iubirea de patrie, despre naționalități, înaintea cărora patria și naționalitatea sunt două concepții deosebite. S'a referit dl procuror și la libertatea mare a naționalităților din această țară, spunând, că avem autonomie, biserică, școli, instituțiuni culturale, bănci, cari țin încătușate în clientela lor simțul iubirii de patrie. A mai spus dl procuror și alte multe verzi și uscate și în numele patriei a cerut condamnarea acuzatului.

Apărătorul, dl Dr. Kadosa Marcel a arătat, cât de nebazată este și de astă dată acuza procurorului, care cu tirade patriotice vrea să influențeze pe jurați. D-Sa spune, că despre români nu să poate vorbi ca despre venituri căci ei, cari trăesc de peste 1800 de ani aici, au drepturi istorice. A cere drepturi și a pretinde ce-a ce și se cuvine, încă nu e agitație. Cere achitarea acuzatului.

Curtea cu jurați a declarat de vinovat pe acuzat pentru articolul «Plecarea Majestății Sale», iar pentru articolul «Din țara Moților» l-a declarat nevinovat.

Tribunalul pe baza verdictului rostit de jurați, l-a condamnat pentru articolul «Plecarea Majestății Sale» la 6 luni închisoare și 1200 coroane amendă (de-a se lua din cauția ziarului nostru), iar pentru celalalt articol l-a achitat.

În contra ședinței de condamnare s'a făcut apel la Curtea de casație.

BULETIN PARLAMENTAR

Ședința dela 16 Decembrie.

La orele 10 și ceva se deschide ședința de azi a camerei de președinte Justh.

Dintre deputații naționaliști sunt la începutul ședinței: Lucaciu, Vlad și Bella (slovac).

După verificarea procesului verbal din ședința trecută, se dă cuvântul lui Supilo, care vorbește în chestie personală.

Trebuie să amintesc motivul, care a dat anză acestei vorbiri. În ședința trecută, când Lengyel Z. a cetit versurile scrise de Markos în contra «partidului lui Franțli», iezuitul Markos a strigat: dar când a-ți traficată cu Supilo? Atunci să le fi cetit.

Olay L. a adaus: Supilo a traficată cu Polónyi.

Destul că Supilo a vorbit în chestie personală, al cărei motiv a fost incidentul amintit.

După Supilo sa ridicat Polónyi G. fostul ministru de justiție, care a vorbit tot în chestie personală.

Între altele el a spus, că el nu a traficată, ci a vrut să ajungă la o împăcare și dacă el a cercat să facă lucrul acesta, l'a făcut din încredințarea lui Kossuth F., deci nu el are partea leului în traficarea cu Croații, ci Kossuth F.

Se trece la cvotă. Întâiul orator e Muecevici. După vorbirea croatului, care nu a prea fost ascultată decât de Croați, a luat cuvântul Nagy György (disident). Dela început declară că va vota contra ridicării cvotei. Apelează la simțământul deputaților cari cu ocazia alegerilor alt-ceva au promis alegătorilor, iar nu ridicarea cvotei.

Farkasházy Zs. întrepruce, strigând că deputații nu sunt în numărul cerut de regulamentul camerei, ca să poată ține ședință.

Deputații mameluci încep să intre în sală. Se vede pe fețele lor indignarea cea mare. Doar au fost puși la lucru, să asculte o vorbire. Când ar ști alegătorii, cât de superficial iau domnii deputați mameluci interesele țării.

Nagy Gy. continuă. Comisia ce s'a ocupat cu cvota cu multă naivitate zice în raportu său, că primește cvota, iar guvernul afirmă că se supune întru toate hotărârii comisiei.

Lucrul acesta stă tocmai învers. Nu guvernul se supune comisiei, de oare-ce comisia, a căpătat poruncă dela guvern să declare cvota de primită, deci comisia sa supus guvernului. Și asta a trebuit să se întâmple așa, căci guvernul sa deobligat în Viena prin pact. Iar cvota a adus-o în junctim cu transacția.

Dar comisia austriacă se laudă cu câștigul cel mare al junctimului, deci e vădit, că junctimul stă. Degeaba se nizuesc unii să nege.

Nu înțeleg ridicarea cvotei. Sa făcut asta pentru banca națională, care o s'o vedem la sfântu așteaptă, ori pentru linia ferată dalmatină, care servește tot intereselor austriace. Comisia zice, că cvota e prețul abandonării luptei.

Incheie vorbirea cu vorbele rostite în lupta dela Vaț în 48 de un honvéd, «înainte numai.....».

SZAPPANOS adaugă: numai înainte fii mei!

BÁNFFY mai întâi polemizează cu comisia, care a accentuat, că din motive politice, trebuie să ridicăm cvota. Face cunoscut principiul lui, care e: nimic să nu dai, până nu capeți ceva, ce egalizează valoarea ce o dai.

I-se ripostează că de ce n'a făcut el așa cum vorbește, atunci când a fost ministru. Răspunde, că fiecare proiect își are timpul său.

Spune, că el stă pe bază dualistică, doar pe baza asta sunteți guvernați și D-voastră.

Mai adaugă că un guvern de tranziție, cum e cel prezent nu ar trebui să lege mâinile țării încă pe zece ani. Nu primește cvota.

ÉBER ANTAL vorbește în chestie personală. Spune, că Bánffy, care a făcut tot o asemenea transacție nu are drept să vorbească și să dea altora peste nas.

BÁNFFY îi răspunde în doi peri.

BAUER ANTAL (croat) vorbește scurt. Nu primește cvota.

— Pauză. —

FARKASHÁZY ZS. mai întâi atacă partidul independist. Dă pe față arma ce o folosește guvernul în contra disidenților zicând, că nu sunt patrioți, deoarece obstruează alătura de Croați. Va să zică toți cei cari tac și votează cvota sunt patrioți, iar ceilalți nu. Asta e părerea guvernului, dar nu a țării. Ironic vorbește de faptul, că nici partidul poporal, nici cel constituțional, ci numai cel 48-ist sa găsit să ia în apărare ridicarea și votarea cvotei, dovadă că nici un deputat poporal, ori constituțional nu a vorbit.

Combate votarea cvotei, și declară că n'o primește. Au luat apoi cuvântul croații Babici-Gyalsky-Liuba și Vincovi i ca i vorbesc până la sfârșitul ședinței, declarând la sfârșit că nu primesc cvota și vor vota contra.

Ședința se ridică la orele 3.

Ședința viitoare mâne Marți la orele 10.

Săcuiul Nagy György insultă în plin parlament pe Maiestatea Sa.

Interpelația săcuiului în ședința dela 14 c.

Răspunsul deputatului Dr. V. Lucaciu.

Am promis în numărul nostru recent, că ne vom ocupa mai pe larg de interpelația săcuiului Nagy György, prin care a căutat pe de o parte să defaima curățenia alegerii dela Beiuș, aruncând în spatele Român. cele mai necinstite încredințări, pe de altă parte să învinuiască regatul român, că a trecut peste granița 14 soldați (!) cu scopul de a cucerii Ungaria (!) și ca culme a lipsei **totale de cinste și de loialitate să aducă** cele mai grozave insulte la adresa bunului și prea grațiosului nostru monarch.

Dar să dăm cuvântul acestei glorie (!) a parlamentului coaliționist.

NAGY GY.: On. Cameră. Războiul acela păcătos pe care îl duc agitatorii valahi atât în România cât și în interiorul Ungariei, împotriva ideii de stat maghiar și a integrității țării devine tot mai aprig și tot mai îndrăzneț.

Faptele acestea ni le-a dovedit Conte Bethlen István în interpelația sa dela 10 Aprilie 1907. De atunci încoace tendința dacoromână departe de a se fi îngropat devine tot mai amenințătoare. Vi-e cunoscut incidentul dela București (sic!) când consulul austro-ungar Kutscheva a fost pălmuit de avocatul Grădișteanu.

Dar să nu merg așa departe, să ne apropiem numai de alegerile dela Beiuș, unde a reușit Lucaciu cel cu vorba netedă și cu obrazul neted, cu care ocazie studenții din România, cetățeni români, (ce minciună săcuiască. Red) se întreceau care de care să aducă insulte națiunii maghiare.

O VOCE (în mijloc): Toate-s minciuni.

LUCACIU V.: Asupra acestui caz cer cuvânt!

NAGY GY.: Știam că Lucaciu o să ciară cuvânt și nu o să recunoască acest adevăr. Întreg cursul politicii lui începând cu catedra dela gimnaziul din **Satmar** și trecând peste popia din **Șișești** și peste procesul memorandumului până la deputație este un șir întreg de desmințiri prin care caută să șteargă acuzele ce îi se aduc pentru atacurile adresate ideii de stat maghiar și națiunii maghiare.

LUCACIU V.: Vom vedea!

NAGY GY.: Mai dăunazi a trecut prin Bistrița ministrul Brătianu pentru a aduna date etnografice, tocmai când se ținea adunarea generală a «Astrei».

O VOCE: Nu-i adevărat!

NAGY GY.: După ce arată tendința daco-română a noastră, după ce spune că aceasta e urmărită și la Viena unde capelanul militar Ciocan (sic) agită după catedra școlii militare împotriva Ungariei, trece la faptul petrecut — zice el — la 17 Nov. a. c., când paznicii graniței române au trecut înarmați pe teritoriul ungar în comuna Gelence, au intrat cu forța în locuințele unor lucrători dela fierestraieje Mikes și au dus cu ei pe un anumit Kovács István târându-l în temniță în România.

Acuză acest act de violență a graniței și cere guvernului să intervină, pentru a primi satisfacție și continuă:

On. Cameră! Dacă o astfel de invaziune ar fi avut loc pe teritoriul unei națiuni fericite libere, atunci s'ar fi pus imediat în mișcare armata. (Așa e! în stânga). Noi însă durere nu putem conta pe o astfel de satisfacție, ce s'ar conveni națiunii noastre, pentru că la noi pornirea și mobilizarea într-o apărare onoarei noastre naționale ar trebui să o iscăliască tot aceeași mână, care a iscălit sentințele de moarte ale eroilor noștri naționali din trecutul istoric, pa-

tentele, care dau ordin să se calce în picioare existența noastră națională....

Și pe tema asta săcuiul în momente de o desperată însuflețire națională, ar fi adresat suveranului o droaie de acuze și insulte, dacă nu ar fi fost oprit de președintele Camerei și de premierul Wekerle. Dar atât! O simplă îndrumare la ordine din partea unuia, o admoniare din partea altuia și nimic mai mult.

Răspunsul părintelui Lucaciu.

PREȘ.: interpelația se predă d-lui ministru de interne. D-l dep. V. Lucaciu sub ce titlu vrea să ia cuvântul.

V. LUCACIU: Cer cuvântul sub titlu, ca să răspund la vătămarea personală. On. Cameră! Eu cred, că alfa bunei cuviințe sociale care se poate aplica și pentru terenul politic, ca să nu vătămăm oameni, indivizi sau corporațiuni, cari nu se pot apăra față de atacurile ridicate împotriva lor.

NAGY GY.: Nu pot merge în București, ca pe studenții de acolo să-i trag la răspundere!

V. LUCACIU: Eu mă găsesc înaintea dilemei grele ca sau să iau asupra mea apărarea unei persoane, care posedă toată stima mea și care este vrednică de tot respectul și înaintea lumii politice, pentru poziția înaltă, ce o ocupă și pentru înalta demnitate politică, ce poartă în statul vecin, zic, să apăr această persoană de expresiunile tendențioase cari s'au folosit împotriva ei, sau să tac, de dragul nu știu cui. Eu resping acele insinuațiuni și cred, că acele expresiuni necvalificabile....

NAGY GY.: Eu n'am folosit nici o expresiune vătămătoare. Rog pe D-l președinte să-l îndrume la ordine.

(Președintele sună).

PREȘ.: D-l deputat nu are dreptul ca sub titlul de a fi atacat în persoană să-l îndrume la ordine, pe colegul său, mai ales cu expresiuni de acele pe cari le-a întrebuintat d-l deputat; de aceea îl rog să observe regulamentul casei. Îndrumarea la ordine o voi face-o eu, dacă va fi de lipsă. D-l deputat rămâne strict la atacul personal îndreptat în privirea D-sale.

Eu promit, că voi studia notițele stenografice și dacă voi găsi că s'au făcut expresiuni vătămătoare voi proceda în consecință. (Aprobări).

NAGY GY.: Il și rog pe D-l președinte să facă aceasta. (Zgomot).

V. LUCACIU: Vorbele vătămătoare la adresa ministrului Brătianu... (mișcare și zgomot)....

Vă rog d-lor, eu nu vreau aici să-i țin discurs de apărare, nu are d-lui trebuință de aceasta. Inșă procedura antevorbitorului de sine însăși se osândește. Asta o constat și cu asta sunt dator bunei cuviințe politice, precum cred că cu asta cu toții suntem datorii ca membrii ai acestei camere de deputați.

Ce atinge alegerea din Beiuș veți bine-voi a recunoaște, că au vătămat adînc publicul alegător beiușan, cu expresiunile pe cari le-a folosit: Rebeli, trădători de patrie, instigatori etc. Dacă l'aș întreba, că oare și pe mine sau pe toți alegătorii, sau numai pe unii dintre alegători i-a atins cu acelea expresiuni insultătoare, cari au răsunat în această incintă, ce ar răspunde. Eu declar solemn precum se poate adevăra din raporturile oficiale ale mai multor delegații administrative, că acolo nu s'a

întâmplat nici cea mai mică transgresiune, nici o procedură ilegală, nici o agitație în contra statului.

Desp.e aceasta avem documente oficiale, cei doi fibirai le-au redactat și le-au susternut la ministerul de interne.

Acestea sunt doc. oficiale. Inșă mai presus decât acestea stă conștiința omului, cu care e dator ființei sale proprie, e dator curățeniei conștiinței sale, ca să respingă în modul cel mai hotărât astfel de insinuațiuni, ceea-ce și fac, și pe care o înfieriez aici de faptul cel mai nepatriotic, pentru că nu admit ca pe noi să ne conducă acea năzuință ca să provocăm d'iscusiuni, să deslănțuim patimile, ci dincontră chiar de s'ar fi întâmplat abuzuri s'au lucruri ilegale din o parte sau din alta, agitațiuni sau instigațiuni să ne năzuim a-le aplana și în tot cazul a aștepta procedura pornirilor legale.

Dacă s'au întâmplat într'adevăr în săcuime acesta așa numită invaziune, din aceasta cu ce drept s'ar putea aplica o anumită bănuială, în contra sentimentelor mele patriotice, sau în contra sentimentelor patriotice ale alegătorilor mei, sau procedura noastră, cu ce drept s'ar putea cvalifica de o procedură, cu scop de a sparge ființa statului nostru.

Asta nu se poate și eu las la aprecierea on. Camere această procedură a antevorbitorului meu. Dacă s'a întâmplat abuz pentru aceea are Ungaria guvern, de aceea sunt autoritățile constituite ca să examineze cazul și să dea satisfacția cuvenită, ceea-ce vor și face de sigur. Nu e de lipsă ca să aprindem flacăra patimilor în modul aceasta cu expectorațiuni de dinamitarzi. (O voce la stînga: la ordine!).

NAGY GY.: Expectorațiuni de dinamitarzi! Nu sunt dator a suferi această izbucnire!

PREȘ.: D-l deputat în răspunsul său nici decum nu trece peste hotarale cari le-ai trasat d-ta în interpelația d-tale!

NAGY GY.: Eu numai fapte am amintit.

V. LUCACIU: Ce atinge unele circumstanțe ale alegerii din Beiuș, din întâmplare am la mine o foaie maghiară al cărei patriotism nu vine sub îndoială.

Binevoiască d-l deputat antevorbitor a asculta ce proceduri au fost acolo: (citate), «bandiți și ștregari împing pe alegători la urnă cu zbiciuiri și funii muiate în saramură și cu lănci ascuțite.

Briganzi preamăriți fac romantică îngrozitoare cu plebea lipită la pământ.

Deputații dietali săvârșesc cele mai infame abuzuri sub scutul talazului național: făcând un fel de ține minte în ediție ungurească.

Banda ucigașă din Tărcaia navălește cu turbare asupra naționalităților. Sâmbriașii plățiți cu câte 20 cor., atacă gloatele neapărate scrișnind din dinți cu furie turbată.

E adevăr ce și cum se scrie aici on. Cameră? eu spun, că nu e așa precum se scrie. Dar vedeți, că e scris în ziar maghiar. Nu așa s'a întâmplat precum se scrie aici, din partea maghiară, cu atât mai puțin s'a întâmplat așa ceva din partea românească. Am fost martorul întâmplării.

Poate să-mi impute cineva că vorbesc: Cicero pro domo. Eu declar, că în Camera aceasta nu este nici un mandat mai curat decât al meu. Nici pentru cazurile în cari a fost alegerea unanimă. Alegerea mea a decurs frumos, legal și curat. Și totuși ce atacuri trebuie să suferim.

Dar să vedem mai departe ce scrie foaia maghiară: (citește). «Au bătut pe trei ziaristi și au provocat atac de geandarmi în piața publică — alegători și nealegători din partidul lui Kardos.

În pofța lor de bătaie vreau să rupă cordonul jandarmilor — partizanii lui Kardos.

Cu pietre atacă casele — partizanii lui Kardos. Din turnurile bisericilor au aruncat cu pietri — partizanii lui Kardos. Pe drumuri au stat la pândă și au atacat pe Românii pacinici — partizanii lui Kardos! etc., etc.»

Acestea se citesc în foaie maghiară. Pofțiți numai și citiți și când noi avem dovezile acestea în mână, vine d-l Nagy Gy. să ridice acuzele acelea grozave împotriva mea.

Mă simt dator on. Cameră, să răspund la atacurile îndreptate împotriva mea, după ce m'au acuzat că aș fi săvârșit agitație. Față de principiile politice și față de tonul vorbirii d-lui deputat antevorbitor care ne numește pe noi agitatori, eu primesc imputarea aceasta cu mândrie înaintea lui D-zeu și a lumii întregi, pentru că, da, trebuie să agităm în contra unei vorbiri, în contra unei concepțiuni, în contra prostituției patriotismului ce a săvârșit d-l deputat.

Da! a agita în contra acestora din toată puterea mea îmi țin de datorință patriotică.

Dar să-și aducă aminte d-l deputat de vremea aceea când pe săcuii din România au voit să-i aducă în Ungaria pentru colonizare, de altă parte.....

PREȘ.: Rog pe d-l deputat să rămână strict la chestia personală.

V. LUCACIU: Dacă nu-mi permiteți să reflectez la împrejurările acestea, am terminat.

După vorbirea părintelui Lucaci cere cuvânt Nagy încercând a se apăra fiind încontinuu întrerupt de președinte pentru atacurile sale asupra persoanei deputatului Lucaci.

Cere apoi cuvântul deputatul Dr. T. Mihali.

PREȘ.: La ce obiect.

MIHALI: În chestie personală.

Voi să explic On. Camere într-un cât mă simt atacat prin vorbirea d-lui deputat Nagy György, care n'a învinovățit numai pe colegul meu Lucaci și pe deputații români de aci, ci a adresat învinuiri întregii românimii.....

PREȘ. (sună): Sunt obligat să vă dau cuvântul în chestie personală, dar d-l deputat deja în introducerea vorbirii sale a arătat în ce formă vrea să-și ia apărarea. Dreptul acesta nu-l aveți. Nu permit ca în legătură cu vorbirea d-lui deputat Nagy să se deslănțuiască pe un teren mai larg o discuție asupra naționalităților române.

LUCACIU: Atunci cer eu cuvântul.

PREȘ.: În ce chestie.

LUCACIU: În chestie personală, pentru că am credință că în apărarea mea am uitat, să reflectez asupra faptului, că la alegerea din Beiuș, au conlucrat studenți din România sau agitatori veniți din această țară.

MIHALI: Minciuni!

PREȘ.: Indrum la ordine pe d-l deputat Mihali.

MIHALI: Dacă n'am dreptul să vorbesc cel puțin atâta pot să spun. (Președintele îi face observație).

LUCACIU: On. Cameră! Declar, că la alegerea dela Beiuș n'a fost nici un student din România și nici un agent electoral român de dincolo. Nici cel puțin gazetari n'au fost, cu toate că au luat parte ziaristi din Viena, München, Praga, cari au înaintat rapoarte din amândouă taberele. Prin urmare aceasta e luat din vânt. Aserțiunea aceasta inventată de oameni nu e tocmai comună. Dimpotrivă este foarte tendențioasă și atinge cele mai curate și sfinte simțuri ale noastre.

O resping deci și o declar de calomnie până atunci, până când nu se vor aduce dovezi pentru susținerea ei. (Aprobări la naționaliști.).

Din nou provocăm și pe această cale pe toți aceia cărora le-am trimis în provocări scrisoare să achite fără întârziere restanța abonamentului, ca să nu fim siliți a sista expedarea foii la adresa dlor.

Un răspuns „Tribunei“.

Primim din partea Dlui deputat Dr. St. C. Pop următoarea declarație :

Onorată Redacțiune!

«Tribuna» în numărul 264 așa numit număr poporal îndreptează un violent atac împotriva mea, zicând următoarele: «Pe de altă parte deputatul național Stefan C. Pop face adevărat vertep prin cafenelele din Arad, în favorul Irodului din Lipova, natural, în interesul bine priceput al bisericii ortodoxe».

Față de acest atac nemeritat, am trimis numitului ziar o rectificare, în care între altele i-am rugat, că atunci, când scriu despre mine, să scrie numai adevăruri și sigur supărare nu va fi între noi.

Micii și marii tirani dela «Tribuna» însă n'au voit să publice scurta și obiectiva mea lămurire, ci după obiceiul lor în numărul următor (265) mă atacă și mai violent, aș putea zice chiar în mod insultător. Anume, în comunicatul «Afacearea protopopiatului din Lipova», după ce Vă mai acuză și pe Dvoastră, că Vă bațeti joc de biserica ortodoxă, trece la modesta mea persoană și între altele îmi adresează următoarele cuvinte amenințătoare: «Domnul Pop să se modereze și să tacă deci, până îi e bine, căci un al doilea amestec al său, în rândurile dușmanilor bisericii și ai neamului nostru — să nu crează, că am fi uitat pe cel dintâi — nu i-ar mai aduce drept răsplată mandate de deputat. Atâta deocamdată pentru d-sa».

Am citat aceasta amenințare din cuvânt în cuvânt, ca să mă justific înaintea opiniei publice române, de ce eu, dușman al polemiilor personale, recurg la ospitalitatea ziarului Dvoastre.

După incidentul trist întâmplat în Lipova, dl protopop Voicu Hamsea m'a încredințat cu apărarea sa în cauza criminală, care s'a pus în decurgere în potruiva lui. Fără amânare am cercetat aceasta familie lovită atât de nemilos de mâna sorții și am aflat-o întreagă în cea mai adâncă durere. Am primit apărarea nu din motive de o oareși-care rudenie, — amintesc aci, că eu i-am cununat fata dlui Hamsea și i-am botezat nepoții, ci în urma jurământului, care mă obligă, ca avocat și în urma dotirintei morale ce-o am, de a sări în ajutorul deaproapelui lovit de nenorocire.

Lucrul dintâi mi-a fost asigurarea micilor orfani și familia Hamsea sa achitat de aceasta datorință în mod generos. Datorința mea a fost mai departe a-mi apăra și clientul și nu numai persoana lui, cât mai ales neconsolata lui soție, — un model al mamelor române — fetele lui nevinovate, nepoții, nepoatele și ginerii lui, doi fruntași și vrednici români, mă urmăreau cu durerea lor în toate mișcările mele și mă îndemneau să-mi îndeplinesc datorința cu o îndoită conștiință.

Nu voesc a expune câte împunsături a trebuit să sufer, pentru că am primit aceasta apărare; m'a indignat însă când am văzut, că raportorul «Tribunei» în mod tendențios și nevrednic m'a acuzat, că am prezentat tribunalului documente, cari preamăresc patriotismul dlui Hamsea.

Tot păcatul meu este, că dlui Bocu i-am făcut reproșuri pentru raportul Dsale tendențios și l'am rugat în interesul bine priceput chiar a «Tribunei», să pertracteze și cauza lui Hamsea în mod obiectiv nu cuprinși de patimă și ură. Atâta e tot ce mi-am permis față de infalibilii dela «Tribuna» și așa se vede, că și asta a fost destul, ca să se deslănțuescă ura, ce o nutresc unii dela «Tribuna» față de mine și să-mi denege chiar și apărarea, pe care un ziar corect nici odată nu ar face-o.

Acuma mă aminință chiar și cu pierderea mandatului. Colegii mei știu bine, ce sarcină grea este astăzi a fi deputat național și fiecare bucuros și-ar ceda locul altuia. Tot așa de grea sarcină este mandatul acesta și pentru mine. I-l țin însă cu fală, pentru-că mi-l'a dat dragostea și încrederea alegătorilor din cel mai românesc și inteligent cerc. Cei grupăți lângă «Tribuna» să binevoiască a lua acestea declarații la cunoștință. Din grația «Tribunei» absolut nimic nu doresc să am. Obștea românească, dar mai ales aradianii cunosc bine sinceritatea (!) și dragostea domnilor de la Tribuna față de mine în ce privește mandatul Șiricii! Poftească a submina încă de acum în cercul meu, pentru-că eu, când va trebui să-mi ridic glasul, nu voi tăcea, ci mi-voi implini datorința față de orice tendente teroriste.

I-i somez pe domnii dela «Tribuna» să vină să-mi descopere păcatele înaintea publicității; nu-le permit însă ca în mod infamant să mă acuze c'aș fi avut vreodată conivențe cu dușmanii neamului românesc.

Și în urmă câteva cuvinte către acei stimați bărbați, cari știu, că jertfesc mult pentru «Tribuna» cu cele mai nobile intențiuni.

Prigonirile îndreptate de către puterea statului contra presei române, mai ales și contra «Tribunei» reclamă strângerea rândurilor a tuturor românilor de bine. Aprețiez jertfele, ce le aduceți Dvoastră precum și luptele grele, ce le poartă «Tribuna». Ca să puteți însă rația românismul lângă Dvoastră, este neapărat de de lipsă, ca unii pătimiși să nu-și afle refugiu în coloanele ziarului Dvoastre, de unde fără control să-și poată arunca săgețile veninoase a urei lor.

Trageți-vă bine samă: oare există om cinstit cu mintea la loc, care să poată afirma, că eu aș fi dușmanul bisericii ortodoxe?! Doar' Dvoastră știți mai bine, că de 18 ani, de când sunt în Arad, mai mare stimător al bisericii ortodoxe și mai sincer propăgător al buneii înțelegeri între bisericile surori, ca mine nime n'a fost.

Nu are oare biserica ortodoxă destui dușmani, ci trebuie ca «Tribuna» cu rea credință să inventeze noi dușmani chiar în rîndurile deputaților naționali?!

Eu așa cred, că ar trebui chiar Dvoastră să vă îngroziți de astfel de apucături.

Deocamdată numai atâta! Sper, că bunul simț al fruntașilor grupăți în jurul «Tribunei» îmi-vor procura plăcerea să nu trebuiască să mă mai apăr.

Primiți asigurarea profunde mele stime:

Dr. Ștefan C. Pop,
deputat dietal.

Rugăm abonații noștri din provincie să ne facă cunoscut dacă primesc ori nu la timp foaia noastră, care se expediază de aici regulat în acelaș timp cu foaia „Magyarország“. În cele mai multe locuri „Lupta“ ar trebui să se înmanueze în ziua, a cărei dată o poartă; iar în locurile mai îndepărtate cu o zi în urmă.

Vom să facem arătare la oficiile postale pentru toate cazurile, în cari s'ar constata iregularități în înmanuarea foii.

Concertul societății „Petru Maior“.

— Sâmbătă 14 Decembrie n. —

Invitățile spuneau de «concert», programele ce s'au distribuit seara la intrarea în sală spuneau de «ședință festivă». Tot de ședință festivă a fost vorba și în ziare, unde s'a publicat programul ședinței.

În realitate, însă, am asistat la un «concert». Raportul nostru e scurt. N'avem decât să înșirăm punctele programului: 1. Cuvânt de deschidere rostit de preș. soc. Petru Suci (care salută oaspeții). 2. Marșul Transilvaniei, ex. de orchestra societății. 3. Doine românești, cântate de dl Ioan Jucu. 4. Solo de pian ex. de dl Zeno Beșan (care a făcut și acompaniamentul la pian). 5. Steaua țării, cântată de corul societății (bisată la cererea publicului). 6. Trei cântări, două românești, una italienească (din opera «Pagliacci») cântate de dl Ștefan Mărcuș (o tinăre forță muzicală de viitor). 7, 8 și 9. Orhestră, cor și iarăș orhestră.

După fiecare punct, firește, aplauze îndelungate și strigăte însufleteite de «Cum o fost»...

Nu putem retăcea o observare. În programul publicat în ziare era și un punct literar: «Un artist luptător: Z. Bârsan — de Ioan Duma, — un distins membru al tinerei generații scriitoare. Era un moment chemat să imprime ședinței-concert caracterul unei mișcări conștiente, unei porniri serioase spre muncă. În programele distribuite seara, în sala de concert, punctul acesta lipsia.

Nu ne oprim la cauzele și motivele acestei modificări a programului (pentru a nu provoca discuții și polemici), trebuie să dăm însă expresie părerii noastre de rău, că societatea «Petru Maior» nu a găsit cu cale să sacrifice un punct din program și mișcării literare românești.

Din programul de Sâmbătă nu s'au ales ascultătorii cu mult: toți vor fi auzit și coruri și orhestre și soliști mai buni și mai preciși, decât ni s'au înfățișat la acest concert dat de o societate «de lectură».

A fost bine cea ce a fost, dar n'a fost cea ce se poate și trebuie să se aștepte dela o societate — în rândul întâi literară — cum e «Petru Maior.» Ștergerea punctului literar din programul acestei ședințe e o disconsiderare — poate inconștientă — a întregii noastre mișcări literare. Dacă nu se lua abovo în program, era poate o greșală, așa, însă, e un păcat.

Nu știm de ce nu se dă ședințelor noastre un caracter unitar, românesc. Se cântă la aceste concerturi din gură, la pian, cântă orchestra și corul.

Avem și noi poezii noștri de cari putem fi mândri. Să nu amintim decât de doi: Eminescu și Coșbuc. Ce ușor li s'ar putea dedica lor câte o ședință: cântece, solo și cor, orhestră, declamație, conferință literară ne ofer amândoi poezii. (Un început în înțelesul acesta s'a făcut cu ani înainte în Arad. Un început, care a reușit cum puține concerturi internaționale au reușit). Aranjând

astfel de concerturi, ne achităm de o datorie față de aceste talente mari, și în acelaș timp dăm și ascultătorilor prilej să-i cunoască pe cei, cari prin activitatea lor au făcut cinste întregului neam românesc.

Cu altă ocaziune, poate, vom reveni asupra acestei chestiuni mai cu deamănuntul.

Puține mai avem de adăugat la cele scrise până acum.

La concert au asistat și câțiva tineri și câteva familii, cari fac parte din coloniile slovace și sârbești din Budapesta. Nimic demonstrativ în apariția aceasta. E numai o dovadă a înțelegerii ce există și trebuie să existe între cei ce trăim în această țară.

După concert a urmat dans, care s'a continuat până la zorile zilei.

Public numeros și distins. A lipsit numai parohul bisericii românești ortodoxe.

is.

FRANZ JOSEF Apă purgativă

ȘTIRILE ZILEI.

Luni, 16 Decembrie n.

Disidenții revin la matcă. În culoarele Camerei circulă zvonul că disidenții kossuthiști vor reintra în partidul de sub șefia lui Franți, fiindcă nu se pot înțelege între ei. S'au ținut mai multe consfătuiri în interesul alcătuirii unui partid, dar fără rezultat. La consfătuirea dințai, bătrânul «vodă» Eötvös Károly făcuse propunerea să-și aleagă o șefie, un comitet executiv, să-și înființeze măcar un organ săptămânal. Consfătuirea s'a amânat pentru a treia zi, când dintre toți disidenții numai Lengyel și Eötvös s'au prezentat...

Tot e mai bine la sânul guvernului își gândesc disidenții doritori de căpătuială și îngrijați de zvonurile de criză, de alegeri noi...

Esșirea lor din partid și-a avut, însă, rostul: dacă nu eșeau politicianii d'alte Bozóky, Csépan, etc... cine ar fi știut că au fost membri ai partidului independentist?

Lumea a vorbit de ei două-trei zile. Atâta-i tot ce voiau și ei...

Nou doctor iuris. Dl Ion Kovaciu, fiul distinsului protopop român Kovaciu din Maramureș, a fost trecut doctor în științele juridice la universitatea din Budapesta, Sâmbătă la 14 Decembrie n.

Felicitările noastre!

Necrolog. Ionel Mesaroșiu de Ditrö-Remete, candidat de avocat, a răposat în Turda, Vineri la 13 Decembrie n., în vârstă de 30 de ani. În mormântarea lui a avut loc Duminecă, în cimitirul gr. cat. din Turda. Odihnească în pace!

Nagy și Wekerle. În ședința de Sâmbătă, Săcuiul Nagy György a adresat guvernului o interpelație în care l-a tras la răspundere de ce nu ia măsuri când mai mulți soldați români dela frontiera română au intrat în comuna Mikes din comitatul Treiscaune și au arestat pe un cetățean ungar.

— Ar trebui ordonată mobilizarea, dar ordinul de mobilizare ar trebui să-l iscălească mâna care în 1849 a iscălit și sentința de moarte a străbunilor noștri! — a zis cu emfază Nagy György.

— A urmat o tăcere penibilă de câteva clipe. În tăcerea aceasta i-a observat Wekerle:

— E porcărie să spui astfel de lucruri! E o nerușinare fără pereche!

Nagy și Wekerle... Discurs și observare la acelaș nivel!

— **Cantorul bisericesc,** de dl învățător George Bujigan, a apărut și se poate co-

manda dela tip. „Poporul Român“. Prețul broșat 10 cor. Vom reveni.

— **Cel mai potrivit dar de Crăciun** este Almanachul societății academice române „Petru Maior“ din loc. Format mare, hârtie fină, legătură elegantă, conținut ales. Costă acum în loc de 4 cor. numai una coroană, plus 20 fil. porto poștal.

— „**Poetul**“ Markos. Dăm mai la vale, în traducere verbală, două strofe ale «poeziei» dlui Markos, citite de deputatul Lengyel. Poezia — sit venia verbo — a fost publicată cu ani înainte în «Herkő Páter» și are titlul «A Francli-párt» (partidul lui Franți):

«Un an și jumătate a ținut lupta frumoasă,
Victoria era ca și sigură,
Austriacii erau strânși cu ușa;
Limba de comandă era deja asigurată,
Nu mai aveau să aștepte decât o zi sau două...
Într'aceea însă au pactat frumușel
Eroii triști ai marelui partid al lui Franți.

A doua strofă o dăm în originalul maghiar:

Hát mitévo legyünk már az ilyen párttal,
Ki magyar nép helyett osztrák ügyet pártol,
Ki nép előtt szörnyen veri mellét,
De suttyomban Tisza birja elvét.
Gyönyörű párt!... Szégyen és gyalázat!
Szét kell verni, mint egy bordélyházat.
Ez legyen a vége — franczli-pártnak.

— **Inscrieri cu vărsare de sânge.** Sâmbătă se începuseră la universitatea din Lemberg înscrierile, dar între niște împrejurări de tot tragice.

Se știe, că între studenții ruteni și poloni de curând s'a ivit o ceartă înverșunată pe chestia limbei. Rutenii reclamă acelaș drept limbei rutene ca celei polone, studenții poloni nu vor să știe de asta. Săptămâni de zile universitatea a fost adevărat teatru de războiu al ambelor partide, căruia nici după întemnițarea și excluderea dela universitate a câtorva studenți ruteni nu i-se puse capăt.

Acum din prilejul înmatriculărilor la universitate, dușmănia a izbucnit cu aceeași îndârjire și ură nebună.

Sâmbătă întreg senatul universitar în frunte cu rectorul Dembinski se afla în aula universității când se produse o teribilă păruială între ruteni și poloni.

Studenții ruteni căutau să zădărnicească cu orice preț înscrierile ceea ce au și reușit pe câteva minute. În toiul înscrierilor, un student rutean urcându-se pe o masă, dă citire unei declarații a tovarășilor săi, protestând în contra procedurii de a disconsidera drepturile limbei polone la universitate. După citire își puse pălăria pe cap și intonă un cântec rutean, acompaniat fiind de vre-o 40 de colegi cari se aflau în sală.

Apoi cu bastoanele ridicate își făcură loc printre studenții poloni, cari erau în majoritate, spre masa unde ședea senatul universitar, cu scopul să rupă în bucăți matricula universității. Au fost însă împiedecați de poloni, cari îi scoaseră afară din sală. Părăsind aula, studenții ruteni s'au postat în fața universității, unde manifestau zgomotos cântând cântece naționale și așteptând să le sosească ajutor. În timpul acesta înscrierile urmau neconturbat. Era deja pe la sfârșitul înscrierilor, când studenții ruteni au năvălit în aula. Polonii voiau chiar să iasă din universitate când se întâlniră cu colegii lor ruteni în aula. Se produse din nou o strașnică păruială, care se termină cu bătaia Rutenilor.

In urma asta studenții poloni au eșit din universitate formând un lung cortegiu și mergând la statua poetului polon Mickiewicz unde au rostit mai multe discursuri și oșândind purtarea agresivă a colegilor lor ruteni.

In învălmășeala colosală dela universitate au fost grav răniți 5 studenți ruteni și 4 poloni.

— **Ucigașul lui Sarafov.** Din Sofia se comunică știrea, că urmele asasinului lui Sarafov și Gervanov s'au pierdut la Rilo, aproape de frontiera Turciei. Se știe numai atâtă că planul omorului a fost pregătit în tabăra lui Sandanski. Ambele jertfe au fost înmormântate Duminecă.

— **Explozie de dinamită într'o mânăstire.** Din Sofia se anunță, că Vineri noaptea într'o mânăstire dela frontiera turcească a fost o groaznică exploziune de dinamită, căreia i-a căzut jertfă întregă zidirea. Nu se comunică ce fel de mânăstire a fost aceasta și cum s'a produs explozia. Probabil să fie vre o răzbunare la mijloc.

— **x Viitor de aur românimea are** dacă numai dela comercianți români va cumpăra.

Cereți preț-curent românesc dela comerciantul român *F. A. Degan* din Fiume (Postafiók No. 163) căci vi-l trimite gratis. In el se află toți articli pentru bucătărie: 1 kgr. cafea fină numai cu 1 fl. 20 cr., 1 kgr. *Tea* aromatică numai cu 3 fl. 25 cr., apoi Ciocoladă efină, Fructe sudice, etc., cu preț redus. Spesele de porto la 5 kgr. el le plătește. Intr'un pachet trimite și mai multe mărunțișuri. Cine dorește a cumpăra efin și bine să grăbească. Toți câți au comandat au fost indestulți!!!

Economie.

Tariful transportului pe năi. Pentru transportul mărfurilor pe apă se plătește până la Budapesta de 100 kilograme: Dela Panciova 50—54 fileri, Neoplanta (Ujvidék) 46—48, Bezdán 32—36, Senteș — Seghedin 52—54, Zenta 48—50, Titel 46—48 Timișoara —, Becicherecul-Mare 50—52 fileri.

In aceste sume sunt socotite și darea de transport precum și taxa de asigurare.

Piața din Budapesta.

I.

Cereale.

Grâu, m. metr. (100 kgr.) frum.	26 cor.	55 fil.
„ „ „ „ „ mijl.	25 „	90 „
„ „ „ „ „ slab	25 „	10 „
Secară, „ „ „ dela	23-80	24-50
Orz, „ „ „ „	15-70	16-10
Curuz „ „ „ „	14-75	14-95
Ovăs „ „ „ „	16-65	17-35
Rapiță „ „ „ „	34-50	36.—

II.

Produse.

Prețurile sunt socotite după 100 kilograme în bani gata.

Unsoare de porc, dela	145 cor.	— 148 cor
Slănină . . . „	108 „	— 114 „
Cartofi . . . „	4.30 „	— 5.10 „

III.

Târgul de porci din Kőbánya (Steinbruch)	
(Prima calitate ungară.)	
Bătrâni . . . — — —	fileri kilogramul
Tineri . . . 127—129 „	„ „

Redactor responsabil:
GEORGE PLEȘOIANU.

Abonați „POPORUL ROMÂN“ împreună cu adausul „FOAIA ILUSTRATĂ“ numai

5 coroană la an.
Pe deasupra și un Calendar
!! al „Pop. Român“ pe 1908 !!
in cinste !!

Pentru țăsătoare!

Spete

cu dinți de oțel și de aramă,

cu mult mai trainice și mai potrivite decât cele cu dinți de lemn, în diferite lungimi, pe lângă prețuri moderate, se află în deposit la

Constantin Onciu neguțător
în Torontál-Ozora.

Cereți prețuri curente și deslușiri amănunțite!

Mijlocitorilor acord rabaturi cuvenite.

Comercianți!

Cari voesc să servească cumpărătorilor cu un calendar frumos, bun și ieftin, ceară în comisiune.

CALENDARUL „POPORULUI ROMÂN“

dela Administrația „Poporul Român“ Budapesta, VII., István-ut 11.

Prețul 40 fileri.

Se estinde pe 208 pagini cu 100 chipuri.
Comercianții primesc 25% rabat.

O colecție:

10 cărți ilustrate

de CRĂCIUN, modele mai nouă, foarte frumoase, numai

1 coroană 20 fileri.

Zece ilustrate de ANUL

NOU tot cu acest preț.

Se poate comanda la administrația „Pop. Rom.“, Budapesta, VII., István-ut nr. 11.

Cumpărați Calendarul Poporului Român pe 1908.

Cel mai frumos și bogat calendar românesc dela noi. Se estinde pe 13 coale de tipar, 208 pagini.

Cuprinsul Călinarului:

1. Cronologia anului. Cele 12 luni cu roșu. După fiecare lună o pagină curată pentru însemnări. Regentele anului. Luna. Intunecimi. Zile de repaus. 29 Februarie. Semnele cronologice. Zile schimbătoare peste an. Posturile. Deslegarea posturilor. Anotimpurile. 2. Tabela cametelor. 3. Domnitorii din Europa cu 29 chipuri. Țările și numărul locuitorilor și cu capitala fiecărei țări. 4. Consulatele din Budapesta. 5. Poșta: I. Scrisori; II. Mandate postale; III. Pachete; IV. Telegramme. 6. Călătoria cu trenul: a) persoane; b) pachete. 7. Timbre și taxe pe tot felul de rugări, sentințe, contracte, petiții, etc. 8. Despre procese: Un articol în 10 capitole, foarte interesant și folositor pentru oameni dela sate. — Partea literară: 9. Norocul celor trei fete. 10. Câți jidani sunt pe lume? 11. Blăstămul soției (poezie). 12. Isus și paserile. 13. Blăstămul de mamă (poezie). 14. Obiceiuri rele. 15. Vrăjitoarea. 16. Cucul și domnișorul. 17. Românii. 18. La botez (poezie). 19. De când sunt judecătorii? 20. Telegrafia. 21. Trai la stână. 22. Ciudățeni la animale. 23. Scrisoarea orbilor. 24. Purecele. 25. Graba strică treaba. 26. Analfabetii. 28. Emigrarea. 29. Răscoala țărănească. 30. Cojocarii Sfântului Ilie. 31. Lupta pentru drepturile noastre. 32. Ră-

vașul anului cu toate întâmplările mai însemnate din lume. 36. Ce e românesc în Budapesta? 35. Razele Röntgen. 36. Baia de cărbuni. 37. Sfaturi economice. 38. Glume presărate în tot textul Calendarului și anunțuri.

Dintre ilustrații amintim: Casa deputaților (Reichsrath) din Viena. — Deputații români din parlamentul austriac. — Dr. Vasile Lucaciu. — Vichentie Babeșiu. — Deputații țărani din parlamentul austriac. — Casele fundațiunii Gozsdu din Budapesta. — Capela gr.-or. română din Budapesta. — Conducătorii comunității bisericesti gr.-or. rom. din Budapesta. — Redactorii ziarului „Lupta“ și „Poporul Român“. — Reuniunea meseriașilor români din Budapesta. — Personalul tipografiei „Poporul Român“. — Sala de zețarie a tipogr. „Poporul Român“. — Departamentul mașinelor de tipar a tipogr. „Poporul Român“. — Boboteaza în București. — Biserica țărului Alexandru II din St.-Petersburg. — „Vatra luminoasă“ din București. — Palatul regal din Buda. — Sala mică de dans. — Odaia de dormit a regelui și alte multe chipuri

100 la număr.

Învălițoarea Calendarului și de astă dată se prezintă în formă de tot modernă, tipărită în 3 colori.

Un exemplar costă 40 fileri, iar porto postal 10 fileri. Cei ce comandă cel puțin 15 exemplare, primesc 15 procente rabat, adecă 15 exemplare costă 5 cor. 10 fil., 25 exemplare costă 8 cor. 50 fil., 50 exempl. costă 17 cor. și așa mai departe. Dela 15 exempl. în sus plătim noi și portpostal. Cei ce comandă mai puțin de 15 exempl., plătesc 10 fileri pentru fiecare exempl. Comercianții primesc 25 procente.

Comandele să se adreseze la

„Poporul Român“ Budapesta, VII., István-ut 11.

„Octoih Bogat”

ediția II-a

CU LITERE LATINE

de

George Cătană

învățător

cuprinzând întreagă rânduiala a Vecerniei, Utreniei și Liturghiei, împreună cu glasurile, podobile, sfetilnele învierii, polileul, pripelele și psalmii aleși, catavasiile, troparele, condacele, irmoasele, și privesnele tuturor sărbătorilor precum și tipicul catavasiilor de peste tot anul.

Mai departe conține cântări de morți și un adaus bogat de rugăciuni trebuincioase fiecărui creștin, — întocmite pe sama bisericilor și a tuturor cântăreților mici și mari.

Se estinde pe **312** pagini, format mare, cu un tipar frumos și curat și pe o hârtie bună și fină.

Prețurile

Legat simplu	2 Cor. 40 fil.
„ în pânză cu cruce aurită	3 „ —
„ jumătate în piele cu cruce de aur	4 „ —
„ întreg în piele căptușită, aurit foarte frumos și la margini, în cutie elegantă	7 „ —

La comande să se adauge plus 20 fil. pentru porto.
Pentru trimiterea recomandată 45. fil.

Se poate comanda la administrația „Poporul Român”, Budapesta, VII., István-út nr. 11.

Săptămâna asta a apărut

DILETANTUL ROMÂN

INDIGITĂRI ȘI SFATURI
CUM SĂ JUCĂM TEATRU

SCRISE

IN UZUL SOCIETĂȚILOR DE DILETANȚI, AL REUNIUNILOR DE CÂNTĂRI CARI DAU REPRESENTAȚIUNI TEATRALE, PRECUM ȘI AL TUROR AMATORILOR JOCULUI SCENIC

DE

IOSIF VELCEAN

învățător în Reșița.

Cartea cuprinde **144** pag. Mărimea 8° mic.

Cartea e înzestrată cu **56** chipuri.

Prețul broșat 1 cor. Legat în pânză cor. 1.60.
Portoul poștal 10 fil.

Se poate comanda la administrația „Pop. Rom.”, Budapesta, VII., István-út nr. 11.

„Dar de Crăciun!”

TABLOUL DEPUTAȚILOR NAȚIONALIȘTI

Fotografiile foarte bine reușite ale celor 25 deputați din clubul parlamentar al naționalităților.

Mărimea tabloului 32×42.

Prețul 1 cor. Prețul 1 cor.

Pentru pachetare și trimiterea cu poșta recomandată plus 60 fil.

Tabloul se poate comanda încadrat în ramă frumoasă. Lățimea ramei 10 cm. Prețul cu porto cu tot **5 cor. 92 fil.**

Ramă foarte frumoasă pentru ori care salon cu 4 cor. mai mult.

Un tablou admirabil în ramă foarte frumoasă care reprezintă pe

Mihai Viteazul

mărimea 42×52 cm. Lățimea ramei 10 cm. Prețul 5 cor., plus 92 fil. porto.

Un minunat tablou care reprezintă

Vinerea Mare

mărimea 50×65 cm. Lățimea ramei 10 cm. Prețul 6 cor., plus 92 fil. porto.

Se poate comanda la administrația „Pop. Rom.”, Budapesta, VII., István-ut nr. 11.

Dar de Crăciun pentru copii

Biblioteca copiilor, volum cu povești, foarte luxos ilustrate.

Au apărut până acum :

Robinson Crusoe	Lei 1.50
Fetița cu bonetul roșiu	1.50
Basme alese	1.50
Din lumea copiilor	1.50
Jucăriile lui Titu și ale Mimi	1.50
Bunădimineața lui Moș Ajun	1.50
Animalele domestice, cu ilustrațiuni și versuri, foile gros cartonate indestructibile	2—
ABC, învățăm să citim (nou)	1.50
Învăț să socotești, dacă vrei să nu greșești. Carte cu ilustrațiuni instructive de calcul, cartonată	2.50
Povestea celor doi sbârliți, cartonată	1.50
A fost odată...! Povești alese. Un volum mare cu ilustrații (nou), cartonată	2.50

De toate pentru copilașii noștri, ilustrat, cartonată	Lei 3—
Robinson după Foë, bogat ilustrat, traducere de R. Rosetti, cartonată	3—
Idem fără ilustrație, cartonată	1.50
Din Una mie și una nopți cartonată	3—
Copiii la țară, o poveste veselă. Un volum mare, foarte bogat ilustrat (nou), cartonată	3—
Florini Al.: Povești populare, cartonată	2—
Iosif Sf.: A fost odată, cartonată	1.50
Smara: Corbul cu pene de aur, povești, ilustrat, cartonată	2.50
Speranția Th.: Pentru toți copiii, frumos ilustrat, cartonată	2.50

Biblioteca copiilor (ediția „Lucașăruului” Sibiu):

Volumul I.	Cor. 1.60
„ II.	1.60
„ III.	2—

Se poate comanda la administrația „Poporul Român”, Budapesta, VII., István-út nr. 11.